

Funkce slovesných paradigmat „hablara“ a „hablase“ v současné španělštině

Bc. Lenka Rýdlová

(posudek oponenta diplomové práce)

Diplomantka si zvolila zajímavé téma - problematiku výskytu dvojích forem subjunktivu imperfekta ve španělštině. Úvodem bych ráda podotkla, že na první pohled se předkládaná práce jeví velmi dobře promyšlená a ucelená.

Práce je členěna do 6 kapitol. V úvodní kapitole (s. 5-14) autorka vytyčuje hlavní problémy, které s sebou přináší existence dvojích forem subjunktivu imperfekta ve španělštině. Současné španělské gramatiky ani didakticky zaměřené práce nevěnují dle autorčiných slov tomuto neobvyklému a zároveň nepochybně zajímavému fenoménu mnoho pozornosti a kromě dílčích studií dosud neexistuje rozsáhlejší práce, která by o tématu komplexně pojednávala. Sepsat takovou práci si tedy autorka zvolila za cíl. Úvodní kapitola dále obsahuje poznámku o zvolené metodě (práce se sekundární literaturou je doplněna o vlastní korpusovou analýzu dat) a přehled současného stavu poznání, v němž autorka představuje názory různých lingvistů, kteří se k problematice dvojích forem subjunktivu imperfekta vyjadřují. Druhá kapitola (s. 15-27) poskytuje obecnou charakteristiku španělského modálního systému s důrazem na subjunktiv. V této kapitole autorka vychází zejména z *Mluvnice současné španělštiny* (Zavadil – Čermák, 2010), kterou vhodně doplňuje informacemi z jiných gramatik španělštiny (španělsky i česky psaných) i dílčích studií o španělské modalitě. V dalších kapitolách se autorka postupně zabývá otázkami, které nastínila v úvodu. Třetí kapitola (s. 28-33) se zabývá historickým vývojem tvarů i funkcí obou paradigmat. Autorka by při obhajobě mohla informace v této kapitole konfrontovat s článkem G. Luqueta (*Los imperfectos de subjuntivo y la reestructuración del sistema verbal español a finales del siglo de oro*. UAM, 2004, dostupné online, na požádání mohu zaslat). Čtvrtá kapitola (s. 34-47) pojednává o systémovém využití paradigmat *hablara* a *hablase* v dnešní španělštině, jejich vzájemné zastupitelnosti a dále o případech, kdy lze použít pouze paradigma *hablara*. Užitečná je dle mého názoru i poznámka o tom, jak jsou paradigmat *hablara* a *hablase* prezentována v současnosti nejpoužívanějších mluvnicích a učebnicích španělštiny (české i španělské provenience). Pátá kapitola (s. 48-61) pak shrnuje výsledky sociolingvistických studií zaměřených na distribuci forem na *-ra* a *-se* z hlediska rozdílů stylových, regionálních a sociálních. Do této kapitoly je zařazen (dle mého názoru poněkud nelogicky) i autorčin vlastní přínos k tématu – analýza dat z korpusů CREA a InterCorp. Následuje závěr (s. 62-65), španělské résumé (s. 66-68) a seznam použité literatury (s. 69-72).

Teoretická část práce je dle mého soudu zpracována velmi dobře. Zakládá se na dostatečném množství pramenů a poskytuje o daném tématu ucelený obraz. Kladně hodnotím i to, že autorka konfrontuje tvrzení různých lingvistů a snaží se dojít k vlastním názorům na danou problematiku.

Autorčina vlastní korpusová analýza (s. 55-61) si klade za úkol ověřit platnost některých tvrzení obsažených v gramatikách či dílčích studiích o dané

problematice: 1) výskyt tvarů na *-se* je vyšší ve Španělsku než v Latinské Americe, 2) výskyt tvarů na *-se* je vyšší v záporných konstrukcích, 3) výskyt tvarů na *-se* je vyšší v podmínkových souvětích (v protazi po spojce *si*). Analýza vychází ze zkoumání výskytu tvarů na *-ra* a *-se* u 20 nejfrekventovanějších sloves ve španělském referenčním korpusu CREA a dále ve španělské části paralelního korpusu InterCorp (dle mého názoru mohly být v práci oba použité korpusy podrobněji definovány – jejich celkový rozsah a složení textů, včetně data, kdy z nich bylo citováno).

V první řadě je třeba říci, že autorka si v této části značně usnadnila práci a – jak sama uvádí – analyzovala pouze tvar 1. (resp. 3.) osoby singuláru (byly by výsledky stejné, kdyby analyzovala dané tvary ve všech osobách? – ověřila jsem to náhodně u tří sloves a vyšly odlišné výsledky – cca o 1-2% u každého slovesa) a zcela stranou ponechala tvary slovesa *ser* (jehož tvary subjunktivu imperfekta jsou stejné i pro sloveso *ir*, existuje i homonymní příslovce *fuera*) a *haber*. Toto záměrné zjednodušení autorka vysvětluje tím, že korpus CREA „neumožňuje zadávání sofistikovanějších jazykových dotazů“ (s. 55). Zde však je na místě namítnout, že součástí jakékoli korpusové analýzy by mělo být i pečlivé pročištění dat.

Autorka provedla postupně celkem 3 korpusové analýzy. V první analýze srovnala výskyt forem na *-ra* a *-se* ve španělské a latinskoamerické části korpusu CREA, přičemž dochází k závěru, že rozdíl tvarů na *-se* je sice ve Španělsku vyšší, nicméně „není nikterak zásadní (pouhých 8%)“ (s. 55). Toto (evidentně subjektivní) hodnocení nevýznamnosti výše uvedeného rozdílu věcně kontrastuje s hodnocením jiné analýzy, v níž uvádí, že „číslo je o celých 7% vyšší, což můžeme považovat za signifikantní nárůst“ (s. 57). Otázkou zůstává, na jakých kritériích se zakládají autorčina tvrzení, že výsledek je či není signifikantní. Zajímavý může být dle mého názoru autorčin postřeh, že slovesa na *-ar* vykazují mírně vyšší frekvenci forem na *-se*.

Druhá autorčina analýza vychází opět z korpusu CREA a zaměřuje se na použití obou forem v záporu. Zde autorka dochází k závěru, že „četnost tvaru *hablase* ve Španělsku i v Latinské Americe dohromady činí v průměru 14%, četnost negovaného spojení *no hablase* je pak průměrně 15% a představuje tedy zvýšení o pouhé 1%, což je podle našeho názoru naprosto zanedbatelný rozdíl“ (s. 56). Mohla by autorka při obhajobě objasnit, jakým způsobem k uvedenému 1% dospěla?

Autorčina třetí analýza, zkoumající výskyt obou paradigmát po předložce *si*, byla provedena na španělské části paralelního korpusu InterCorp, v němž lze, dle slov autorky, „zadávat sofistikovanější dotazy“ (s. 56), není však jasné, zda opět pracovala pouze s tvary 1., resp. 3. os. singuláru, či zda své zkoumání tentokrát rozšířila i na další osoby. Pozitivní však je, že provedla čištění dat. Analýza ukázala použití tvaru na *-se* ve 21% případů, což by mohl být zajímavý a signifikantní údaj. Autorka však bohužel dochází k pomýlenému závěru, neboť tento výsledek srovnává se svou první analýzou založenou na korpusu CREA a považuje nárůst o 7% (k němuž došla odečtením procent ze dvou zcela různých korpusů) za signifikantní. Autorka se dále zamýšlí nad tím, že vyšší frekvence tvaru na *-se* v poslední analýze může být způsobena i složením daného korpusu, což může být oprávněné tvrzení. Je škoda, že autorka neprovedla na tomto místě srovnání s celkovým výskytem forem na *-ra* a *-se* v korpusu InterCorp. Pro zajímavost jsem provedla analýzu výskytu tvarů 1./3. os. sg. u daných dvaceti

sloves ve španělské části InterCorpu a výskyt tvarů na *-se* zaujímá pouhých 11% oproti výskytu tvarů na *-ra*. Napadá autorku, čím může být toto relativně nízké procento způsobeno?

Práce je až na výjimky psána kultivovaným odborným stylem, obsahuje pouze minimum gramatických chyb (např. chybná interpunkce na str. 19). Poněkud nejasná je formulace na str. 30 (V klasické latině původně indikativ plusquamperfekta vyjadřoval ukončený děj ... *Ve skutečnosti* však tento slovesný tvar plnil v latině mnohem více funkcí ...). Naproti tomu španělské résumé (str. 66-68) obsahuje poměrně dost překlepů, v několika případech jsem zaznamenala odchylky od gramatické či pravopisné normy.

Odkazy na bibliografii jsou v práci uváděny nejednotně, autorka místy uvádí příjmení (někdy i jméno) autora bez datace konkrétního díla (např. str. 9, 10), v některých případech nejsou citovaní autoři dohledatelní ani v závěrečné bibliografii: na str. 12 jsou zmíněni hned čtyři takoví autoři (Dwight Bolinger, Criado del Val, Bastianutti, Pottier), na str. 13 dva (R. J. Cuervo, A. Bello), na str. 17 opět několik (např. J. Lyons). Chybný bibliografický údaj jsem zaznamenala na str. 28 a 72 u odkazu Zavadil (1998), ve skutečnosti autorka čerpala z 2. dílu učebního textu *Vývoj španělského jazyka*, který byl vydán v r. 2004.

Tabulky v práci jsou sice číslovány, v textu se na ně však téměř neodkazuje. V podkapitole 5.4 (vlastní analýza) jsou všechny tabulky a grafy uvedeny až za textem, což čtenáři znesnadňuje orientaci v textu (chybí na ně odkazy) i v datech. Z formálního hlediska dále vytýkám zarovnání práce vlevo (estetičtěji působí zarovnání do bloku).

Shrnutí: Za hlavní přínos práce považuji skutečnost, že se autorce – v souladu s vytyčenými cíli – podařilo poskytnout čtenáři ucelenou syntézu informací o dané problematice, která je založena na dostatečném množství pramenů. Pozitivně hodnotím i její využitelnost pro studenty španělštiny (a to hned několika jazykových úrovní), neboť se zabývá tématem, které bývá v gramatikách a učebnicích španělštiny spíše opomíjeno. Jisté zklamání však přinesla autorčina vlastní analýza, která mohla mít dle mého názoru poněkud širší i hlubší záběr (o možnostech lze diskutovat při obhajobě). Autorčiny dílčí závěry její vlastní analýzy navíc nepůsobí příliš přesvědčivě.

Celkově však práce nepochybně splňuje nároky kladené na diplomovou práci, doporučuji ji proto k obhajobě. Předběžně ji hodnotím stupněm velmi dobře.

Mgr. Zuzana Krinková, Ph. D.

V Praze dne 15. 1. 2014